

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Проучване на възможностите за развитие на иновативни
туристически услуги и продукти на територията на МИГ.

Добри европейски практики.

2019 г.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Съдържание

1. Въведение	3
2. Съвременният туризъм	4
3. Характеристики на територията на МИГ „Самоков”	7
4. Икономическо развитие на територията на МИГ „Самоков”. Отраслова структура	19
5. Туризъм на територията на МИГ „Самоков“. Анализ на туристическия сектор	23
6. Предимствата, слаби страни и възможности за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков”	32
7. Възможностите за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков”	34
8. Добри европейски практики.	39
9. Изводи, възможности и насоки възможностите за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков”	62

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

1. Въведение

Настоящото проучване на възможностите за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ и примери за добри европейски практики е изготвено във връзка с изпълнението на договор № РД 50–30/18.04.2018 г., сключен между МИГ „Самоков“, Управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. и Управляващия орган на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020 г., Управляващия орган на Оперативна програма „Околна среда“ 2014 – 2020 г. за изпълнение на стратегия за Водено от общностите местно развитие (ВОМР). Проучването се извършва в изпълнение на Заповед № РД 09-1167/17.12.2019 г. на Ръководителя на Управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони за частично одобрение на дейности и разходи за 2019 г. на МИГ „Самоков“ по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за ВОМР“.

Прилагането на подхода ВОМР е свързано с много предизвикателства и поради това при изпълнението на стратегията за ВОМР МИГ „Самоков“ се стреми да взема най-правилните и положителни за местната територията и общност решения. Периодът на изпълнение на стратегията за ВОМР е до 2023 година, като през него на територията се развиват различни процеси, в следствие на които настъпват и ще настъпват различни изменения. За да може да следи тези процеси да взема най-правилните решения за тяхното управление в позитивна насока, МИГ „Самоков“ изготвя анализи, проучвания и изследвания на различни аспекти от социално – икономическия живот на територията, на която оперира. Те помагат на МИГ да идентифицира възможности за развитие на територията, които да повишат ефекта от прилагането на стратегията за ВОМР. Един такова изследване на територията е и настоящото. Община Самоков е утвърдена и разпознаваема туристическа дестинация. Проучването има за цел, на базата на събраната информация относно територията на МИГ „Самоков“, да проучи възможностите за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

„Самоков“, както и да представи добри европейски практики. Събраната информация е анализирана и на тази основа са изведени основните изводи и препоръки относно развитието на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков“.

За изготвянето на настоящото проучване и анализ е използван метод на събиране на налична информация относно територията на МИГ „Самоков“, както следва:

- Стратегии и общински планове за развитие на община Самоков;
- Икономически и други анализи на района на община Самоков;
- Стратегия за ВОМР на МИГ „Самоков“;
- Проект „Подобряване на процеса по разработване и прилагане на политики за местно и Регионално развитие в община Самоков“;
- Информация от уебсайта на Община Самоков: <https://samokov.bg>;
- Информация от уебсайта на МИГ „Самоков“: <https://www.mig-samokov.eu/>.

2. Съвременният туризъм

Туризмът е един от най-бързо развиващи се сектори в икономиката на глобално ниво през последното десетилетие. Посоките за развитие са не само ръст в приходите, но и отваряне на нови пазари, въвеждане на нови форми на туризъм и почивка, иновации в технологиите и огромен брой нови услуги в тази индустрия. Развитието на транспортните услуги, технологиите и комуникациите, както и лесната достъпност до почти всички дестинации оказват огромно влияние върху ръста и динамиката на трансформация в сектора на туризма. Това води до промяна в мисленето на потребителите, смелост за пътуване до далечни дестинации, улеснени методи за организиране на пътуванията за крайните потребители, а това от своя страна отново допринася за бурното развитие на

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

туристическата индустрия.

Тенденции и нови форми на туризъм:

- към формите на масовия традиционен групов туризъм, вече се добавят и нови форми на туристически продукти като: агротуризм – посещение на местни ферми и отсядане в селски и фермерски къщи, както и участие в живота и дейността на жителите и селскостопанските производители.

- Културно-образователен туризъм – посещения на музеи, галерии, фестивали и базари на изкуството, културни форуми и мероприятия, около които е организирано пътуването и почивката.

- Религиозен туризъм с посещения на обекти, свързани с религията и духовното развитие – църкви, манастири, места за поклонение и др.

- Нови форми на туризъм, специфични за потребителите до 30 годишна възраст като: споделено пътуване, споделено настаняване, гостуване от типа couch surfing и др.

- Друга нова форма в туризма – „shopping tourism” има влияние освен върху стандартните свързани бизнеси на хотелиери и ресторантьори, но и върху по-нетипични бизнес партньори като верига магазини за облекла, обувки и др. Към новопоявилите се форми на туризъм се причислява и „медицинския туризъм“, който също води след себе си развитието на стандартните свързани бизнеси за настаняване, както и ресторанти и места за развлечение.

- Еко-политика в туризма: все повече бизнеси в туристическата индустрия спазват високи изисквания за опазване на околната среда, като самите те поставят подобни условия и на своите партньори и доставчици – за незамърсяване на водите, въздуха и почвите, пестене на енергия и използване на алтернативни източници на енергия, рециклиране.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

- Повишена сигурност за клиентите и заетите лица в областта на транспорта и туризма.

- Нови дестинации – към традиционните леснодостъпни градски европейски дестинации вече са добавени и по-нестандартни дестинации като високопланински туризъм в европейските държави или селски туризъм в малки и непопулярни селища. Тенденцията е към отваряне към по-далечни азиатски и африкански дестинации.

- По-кратки пътувания – променят се предпочитанията на потребителите, които все по-често избират по-кратки пътувания тип „дълъг уикенд“ няколко пъти в годината, вместо едно лятно пътуване за по-дълъг период от време.

Профил на туристическия потребител

През последното десетилетие профилът на клиента на туристическите продукти и услуги е динамичен и непрестанно променящ се и еволюиращ. Той е и основен фактор за оформянето и предлагането на туристически услуги.

Според данни на Световната туристическа организация към ООН, профилът на съвременният турист в глобален мащаб е определен с някои съвсем нови характеристики представени както следва:

- Търсят се все повече „иновативни туристически услуги“ – нови услуги в областта на алтернативния туризъм, не се предпочитат масовите курорти или се съчетават стандартна услуга (почивка и ваканция) със специфична услуга, като – спорт, продукти на местното селско стопанство – храни и напитки, музика, култура, занаяти.

- Притежава богат туристически опит, който му позволява да оцени стойността на туристическите услуги и да избере най-доброто съотношение цена – качество.

- Изобилието от информационни източници и леснодостъпната информация дава възможност на потребителите да вземат по-информирани решения и да правят сравнение

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

между продукти и услуги. По този начин клиентите стават по-взискателни, много гъвкави и непостоянни по отношение на критериите им за удовлетворение и при вземането на туристически решения. Много често се избира „в последния момент“, липсва лоялност към една дестинация (характерна за туризма в края на миналия век).

3. Характеристики на територията на МИГ „Самоков”

Географско разположение

Територията на МИГ „Самоков” се припокрива с територията на община Самоков. Намира се в котловината между планините Рила, Плана, Витоша, Верила и Ихтиманска Средна гора. Тя обхваща 1 209,86 хил. кв. км., което представлява 1,09% от територията на Република България. Общината е най-голямата по територия не само в област София, а и в цяла Западна България. Границите на община Самоков са: на север – Столична община, на изток - общините Ихтиман, Костенец и Долна баня, на юг - Якоруда, Белица и Рила, а на запад – Сапарева баня, Дупница, Радомир и Перник. Община Самоков се състои от 28 населени места – административен център град Самоков и селата Алино, Бели Искър, Белчин, Белчински бани, Говедарци, Горни окол, Гуцал, Долни окол, Доспей, Драгушиново, Злокучене, Клисурса, Ковачевци, Лисец, Маджаре, Мала църква, Марица, Ново село, Поповяне, Продановци, Радуил, Райово, Рельово, Шипочане, Широки дол, Яребковица и Ярлово. Общинският център – град Самоков е разположен на 60 км. от София, на 10 км. от курорта Боровец, на 8 км. от един от входовете на Национален парк Рила, на 29 км. от минералните извори в Сапарева баня, на 14 км. от тези на Белчин баня, на 27 км. от балнеоложкия комплекс в Долна баня и на 12 км. южно от язовир Искър. В относителна близост са и граничните контролно пропускателни пунктове със Сърбия, Македония и Гърция.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Релеф

Релефът на територията на МИГ „Самоков“ е предимно планински високопланински и котловинен. Тук е най-високият връх на Балканския полуостров – връх Мусала (2925 м.) Височинният пояс над 1600 м включва високите части на Мальовишкия, Мусаленски и Скаквишки дял на Рила планина. Релефът е с типичен алпийски характер. Доминиращи форми тук са острите нарязани била и върхове, сипеи, каменни блокажи и циркуси. Планинският пояс до 1600 м обхваща южните склонове на Витоша и Плана планина, Шипочански рид, източните склонове на Верила, западните склонове на рид Шумнатица. Голяма част от населените места в територията са разположени в източната част на котловинния пояс, както и обработваемите земи и техническа инфраструктура. Котловинният релеф е със средна надморска височина 950 м и е представен от Самоковската котловина, разположена между Рила, Плана, Витоша, Верила, Ихтиманска Средна гора.

Климат

На територията се наблюдават два вида климат – умерено – континентален (под 1000 м.) и планински (над 1000 м.). Те се характеризират с не много горещо лято и мека продължителна зима. Има силно планинско влияние, а котловинният характер е предпоставка за температурни инверсии, вследствие на които ниските температури понякога достигат значителни стойности. За височинният пояс на Рила планина са характерни бурните ветрове (24-25 м/сек). Най-силни югозападни ветрове се наблюдават през есента, зимата и пролетта а характерни са по-слабите северозападни и североизточни ветрове. Климатичната характеристика на Самоковската котловина се обуславя от географското ѝ положение и от влиянието на специфичните местните условия.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Ихтиманската Средна гора и Плана планина защитават котловината от североизточните ветрове, а планините Рила и Верила – от южните и югозападните ветрове.

Средният годишен валеж на територията е значително по-висок в сравнение с този за страната. Средногодишната температура на въздуха е 8.6°C, а средно минималните от -16 до -22°C. Максималните температури са измерени през месец юли, като стойностите им не надвишават +32 до +34°C. По средната годишна температура (-3,0°C) връх Мусала е най-студеното място в България. В района на Мусаленския масив често се наблюдават температурни инверсии при антициклонално състояние на атмосферата и при ясно и тихо време. Особено интензивни са те през студено полугодие във вертикалния профил между Боровец и Ситняково, което се отразява и на средните температури на тези два пункта. Тези инверсии са мощни и трайни в ортографски добре затворената Самоковска котловина и в подножието над Боровец, и водят до формиране на много ниски температури през зимата. Така курортът Боровец изпитва и някои от неблагоприятните въздействия на тези котловинни понижения.

Околна среда

Околната среда на територията на МИГ „Самоков“ е с много добри екологични характеристики. Основните фактори на влияние върху качеството на околната среда са бита, транспорта, употребата на торове и пестициди, управлението на отпадъци, въздействието върху горския фонд и промишлеността. Качеството на въздуха на територията на общината е добро, като липсват големи замърсители от промишлеността. Отоплението с твърди горива от бита и транспорта, оказва в най-висока степен негативно въздействие върху качеството на въздуха. Надземните, подземните водни ресурси и питейната вода на общината са в добро екологично състояние и високо качество;

Отдалечеността на част от населените места затруднява интегрираното управление на водните ресурси. Няма данни за значителни проблеми и дейности, които да

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

застрашават екологичното състояние на почвите. Природните паркове, защитените зони и местности на територията на общината са важен елемент от системата за опазване на околната среда.

Територията на МИГ „Самоков“ се характеризира с изключително разнообразен и уникален растителен и животински свят.

Почви

Почвите на територията на МИГ „Самоков“ са няколко разновидности: алувиално ливадни почви, излужени канелени горски почви, кафяви горски почви и планинско ливадни горски почви. По високите части на Рила, Плана, Витоша и Шипочанския рид са разпространени кафявите горски почви. Те се намират на височина 700-1800м и са подходящи за отглеждане на картофи, ръж и фуражни култури, както и естествени ливади. Планинско ливадните почви, които са подходящи за пасищно растениевъдство и животновъдство са разпространени на надморска височина 1800-2000м на планините Витоша и Рила. В района на Лакатишка Рила, Говедарската котловина и източните склонове на Верила са разпространени излужените канелени горски почви. Те са подходящи за отглеждане на тревни фуражни култури, картофи, лен, хмел и някои овощни видове. Разнообразни селскостопански култури могат да бъдат отглеждани на територията на Самоковската котловина, по поречието на р. Палакария и р. Искър, където са разпространени алувиално-ливадните почви.

Водни ресурси

Реките Искър и Марица са основните водни басейни на територията на МИГ „Самоков“. Река Искър извира от централния дял на Рила. Водата на тази част на реката, която се намира над град Самоков е чиста и слабо повлияна от човешка дейност. Притоците на Река Искър са река Палакария и река Шипочаница. Втората главна река –

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Марица извира от Маричините езера (2779 м. надм. височина) и е с дължина 472 км. Река Марица има важно значение за водните ресурси на над 2 млн. души в няколко населени места. Основна нейна характеристика е снежнодждовния режим, който е характерен с високи води през пролетта и ниски води през есента и зимата. На територията съществуват и голям брой ледникови езера, които са важна част от водните ресурси на регион. Те са постоянни, с малка площ и обем и им имат значение не толкова с количеството си, а със своето качество и красота, която привлича ежегодно хиляди туристи. На територията на МИГ „Самоков” през 1932г. е каптиран термоминералният извор „Белчин бани”, чиято вода е с температура от 41 градуса и дебит 8 л/с. Изворот е от типа азотни терми, водата е слабо минерализирана без цвят и миризма. Има приятен вкус и се използва за лечение на опорно-двигателния апарат, хронични възпалителни процеси, гинекологични заболявания, на периферната нервна система и др. Край село Ярлово е установено наличие на субтермални води, като е възможно наличие на такива води да има и в долината на река Палакария.

Биоразнообразие и защитени зони

На територията на МИГ „Самоков” съществува богато многообразие на растителния и животинския свят, които са ясно изразени.

Защитените територии заемат около 27% от територията на МИГ „Самоков”. Те са достъпни и включват:

- Национален парк „Рила” е с обща площ от 81 046 ха. От него на територията на община Самоков попадат 29 378 ха., от които 25 088 ха. горски фонд и 4 290 ха. високопланински пасища и ливади. Паркът включва част от землищата на гр. Самоков и селата Говедарци, Маджаре, Мала Църква, Бели Искър и Радуил. Територията на парка е залесена основно с гори от смърч, бяла мура и бял бор. Общият брой на ендемични видове е 57, а локални ендемити са 3 вида – рилска иглика, павловско шапиче и рилски ревен. На

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

територията на общината естествено растящите дървесни видове са и бял бор, черен бор, смърч, ела, бяла мура, клек, бук, зимен дъб, габър, цер, елша, върба, трепетлика, офика, шестил, дива череша, явор, благуи и др. В състава на растителните формации участват и следните храстови, полухрастови и тревни видове - хвойна, глог, шипка, леска, червен бъз, малина, ягода, черна и червена боровинка, връшняк, птиче грозде, лазаркия, папрат, беладона, коприва, заешки киселец, валеzieва власатка, планинска власатка, халерова власатка, светлика, лечебна медуница, чашкодряи, зъбник, картъл, алпийска ливадина, алпийска роза, петниста тинтява, извита острица, гъжва, скална полевица, триделнолистна дзука, жерардиева класица и др. Растенията рилска иглика, божествена иглика, павловско шепиче, янкиев лопен, рилско подрумниче, българско омайниче и давидово винче се срещат единствено в Рила планина и никъде другаде по света.

Защитените растения, срещани в района, вписани в Червената книга в категориите “редки” и “застрашени от изчезване” са жълт планински крем (самодивско лале), оливиеров минзухар, златиста кандилка, планинска тинтява и др.

Поради наличието на изобилна влага НП Рила е наричан и „царството на мъховете”. До момента са известни 282 вида мъхове от всички екологични групи.

Защитената територия на Рила планина е обитавана от 2934 вида безгръбначни и 172 вида гръбначни животни. Птичият свят е представен от 99 вида, което е около 30 % от гнездящите видове в страната.

В Национален парк Рила обитават най-многобройните в България популации на дива коза, глухар, лещарка, планински кеклик, напернатонога и малка кокумявка, златка, както и най-голямата високопланинска популация на лалугер.

В най-ниските части на общината, поради по-голямата урбанизация са останали дребни бозайници – обикновена къртица, таралеж, обикновена полевка, рядко се срещат лисица, невестулка и др. От птиците се срещат сврака, врабче, синигер, кос, горска зидарка и др.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

В горският пояс на Рила се срещат различни видове животни, характерни за северноевропейските иглолистни гори и Сибирската тайга. От бозайниците са разпространени кафявата мечка, горската полевка, лисица, невестулка, черен пор, пъстър пор, златка, катерицата. От птиците често се срещат глухар, лещарка, пернатонога кукумявка, трипръст кълвач, кръсточовка.

- Природният парк „Витоша“ заема 3 140 ха. площ от територията на община Самоков и респективно на местната инициативна група и включва част от землището на с. Ярлово.

- Защитени зони – Натура 2000:

В екологичната мрежа НАТУРА 2000, в частта ѝ за защитените зони по чл. 6 ал. 1 т. 1 и 2 от ЗБР (Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и местообитанията на видовете) попадат части от територията на МИГ, както следва:

- Защитени зони по директивата за местообитанията: BG0000308 Верила, BG0000113 Витоша, BG0001307 Плана, BG0000617 Река Палакария, BG0000495 Рила, BG0000496 Рилски манастир, BG0000301 Черни рид.

- Защитени зони по директивата за птиците: BG0000113 Витоша, BG0002084 Палакария, BG0000495 Рила, BG0000496 Рилски манастир.

В шест от защитените зони по НАТУРА 2000 с обща територия 13 503 ха. са идентифицирани видове, чието състояние е оценено като „неблагоприятно-лошо“ и „неблагоприятно-незадоволително“, съгласно резултатите от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ и НПРД – 3 вида прилепи, обикновена блатна костенурка и голям гребенест тритон. За тези видове е необходимо предприемането на възстановителни дейности.

Защитени местности: местността „Букова Усойка“; местността „Юруковото“; местността „Корията“; местността „Чакърви поляни“; местността „Черната скала“.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Поземлени ресурси

Общата площ на територията на община Самоков е 1 209 859 дка. Земеделските територии заемат общо 495 342 дка. Обработваемата земя в земеделските територии е 251 823 дка. Най-голям дял заемат нивите – 153 911 дка. (61 % от обработваемите земи). Трайните насаждения заемат 1,5 %, ливадите – 37 %. Изградени са 12 181 дка. поливни площи за гравитачно напояване от държавни водоизточници, като ефективно използвани са само 6 462 дка. Мерите и пасищата заемат площ от 155 900 дка, а високопланинските пасища – 61 352 дка. Заедно с обработваемата земя те формират т.н. стопанисвана земя – общо 469 075 дка, или около 39 % от територията. Горските територии включват площта на Държавния горски фонд и заемат 671 315 дка.

Екологично състояние: Като цяло състоянието на околната среда и екологичните условия на територията на МИГ “Самоков” е добро.

Полезни изкопаеми

Полезните изкопаеми на територията на МИГ нямат промишлена стойност. В района на с. Ковачевци са установени полиметални орудявания, в района на с. Долни Окол - медни орудявания, находища на фелдшпат и пегматити - в района северозападно от с. Райово. Лигнитните въглища на Рило – Доспейския и на Самоковския въглищни басейни засега не се експлоатират.

Демографски характеристики

Население и образование

Населението на територията на МИГ „Самоков“ според данни на Националния статистически институт към 31.12.2018 г. е 35 063 жители, като в сравнение с 2016 г., когато е било 35 871 жители е намаляло с 808 души. Населението на територията е

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

разпределено в 26 села и 1 град – Самоков. Разпределението на населението е представено в следната таблица.

Таблица – население и населени места на територията на МИГ „Самоков“ по данни от Националния статистически институт към 31.12.2018 г.

Населено място	Жители	Населено място	Жители
Самоков	35063	с.Маджаре	266
с.Алино	222	с.Мала църква	369
с.Бели Искър	526	с.Марица	687
с.Белчин	272	с.Ново село	80
с.Белчински бани	12	с.Поповяне	246
с.Говедарци	1148	с.Продановци	456
с.Горни Окол	189	с.Радуил	941
с.Гуцал	102	с.Райово	570
с.Долни Окол	145	с.Рельово	240
с.Доспей	540	гр.Самоков	25138
с.Драгушиново	588	с.Шипочане	152
с.Злокучене	206	с.Широки дол	807
с.Клисура	205	с.Яребковица	2
с.Ковачевци	605	с.Ярлово	349

Разпределението на населението се характеризира с това, че основната част от жителите на територията на МИГ „Самоков“ (близо 72%) са концентрирани в общинския център – гр. Самоков.

Образователната структура на населението включва лицата завършили висше, средно, основно, начално, не завършено начално и такива, които никога не са посещавали училище. На територията на МИГ „Самоков“ преобладава населението със средно образование, като на второ място по относителен дял е населението с основно образование (27 %), следвано от тези с начално образование (10 %). Този факт е тревожен както за развитието на самото население, така и за икономиката на територията.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Социална сфера

Пазар на труда, безработица, професионална и образователна структура:

Равнището на безработица за 2015 г. на територията на МИГ „Самоков” според данни на ДБТ Самоков е 20,59 %. Най-голям е дялът на регистрирани безработни без специалност – 81,77%, като от тях 76,47% са с основно или по-ниско образование. Липсата на професия, съчетана в повечето случаи с начално или по-ниско образование, прави една значителна част от безработните лица неконкурентоспособни на пазара на труда.

Ситуацията на безработните лица от рисковите групи на пазара на труда – младежите, продължително безработните, жените и хората над 55 години, се усложнява от факта, че голяма част от тях са без квалификация и/или квалификацията им не отговаря на актуалните потребности на бизнеса и не са конкурентоспособни на пазара на труда. Основна роля при намаляване броя на безработните играе действащата икономика с устойчиво развитие на заетостта, както и прилагането на специализирани програми за квалификация и преквалификация, обучения за придобиване на умения, езикови обучения и други форми на образование – включително и неформално, които да благоприятстват повишаване на заетостта и интегрирането на безработните в местната икономика.

Здравеопазване

Здравната инфраструктура на територията на МИГ „Самоков” включва елементи на болнична и доболнична помощ. Многообразните болнични услуги основно се предоставят от най-голямото лечебно заведение в Софийска област - МБАЛ – Самоков – с 228 легла,

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

разпределени в 11 отделения и 4 параклинични звена. Доболничната помощ се осъществява от лекарски практики в гр. Самоков и в 12 села. В гр. Самоков тя е съсредоточена в сградата на бившата поликлиника, където се намират параклинични звена на МБАЛ – Самоков ЕООД, както и филиалът за спешна медицинска помощ. На територията функционират четири медицински лаборатории и 40 стоматологични кабинета.

Социални дейности и услуги

Социалните дейности са съсредоточени в следните области: център за настаняване от семеен тип; заведение за деца и родители, съчетаващо детска градина и корпус за предоставяне на социални услуги; Център за социална рехабилитация и интеграция с капацитет 40 деца и за лица с увреждания. На територията на МИГ „Самоков” има действащи два дома за стари хора, обществена трапезария за 80 лица и домашен социален патронаж с капацитет за 270 лица, предоставя се социална услуга „личен асистент”, полагат се грижи за трудоустрояване на хора с увреждания. Разкрити са 4 клуба на пенсионера и клуб на инвалида.

Образование

Образователната инфраструктура на територията на МИГ „Самоков” е съставена от обекти за предучилищно обучение, за общо и професионално средно образование. Предучилищното обучение в общината се осъществява в пет детски градини, разположени на територията на гр. Самоков и с. Ярлово. Училищата на територията на МИГ „Самоков” са съсредоточени основно в града, с изключение на ОУ „Димчо Дебелянов“ – с. Говедарци, ОУ „Христо Смирненски“ – с. Радуил и ОУ „Васил Левски“ - с. Ярлово. За периода 2010 – 2016 г. учениците запазват постоянна бройка.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Култура и културно наследство

Средища на културното развитие за духовно израстване и обогатяване на населението са читалищата, библиотеките, художествената галерия, историческия музей, манастирите, църквите, културно-историческите паметници. В качеството си на културни институции те са призвани да осъществяват обществено значима дейност – да съхраняват и развиват духовната памет, като я правят достъпна за следващите поколения. В тази връзка като стратегически важен компонент се явява осезаемото подобряване на качеството на културната среда, в това число и на сътрудничеството между културните институции, общинската администрация и гражданското общество.

На територията на МИГ „Самоков” работят 26 читалища (4 в гр. Самоков и 22 в селата). Те развиват културна и просветна дейност чрез изпълнение на годишни културни програми, с организирани самодейни състави, клубове, школи и читалищни библиотеки.

В община Самоков са декларирани и обявени 126 паметника на културата, с най-голямо културно-историческо значение са: Комплекс „Бельова черква” с църква „Рождество Богородично”, църква „Въведение Богородично”, Девически метох с църква „Покров Богородичен”, Историческия музей, средновековната крепост „Шишманово кале”, Историческия паметник „Кръста“ и други. Скрытият им потенциал за популяризиране на миналото е необходимо да бъде оползотворен и да се превърне в реалност, като се приложи комплексен подход и се създаде приемственост между вече постигнатото и това, което предстои да бъде направено.

Младежка дейност и спорт

Спортът е една от специфичните секторни политики, която определя и водещата му роля на местно ниво – Самоков е дългогодишен спортен център от национално значение, благодарение на залегналите многогодишни традиции в редица спортове. Самоков е известен като най-големият център за развитие на ски спорта, с потенциал и с подготвени

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

професионалисти. Налице е осъзната необходимост от поддържане и модернизиране на съществуващите спортни съоръжения, както и изграждане на нови. Разнообразието от различни по вид инфраструктурни обекти допринася за повишаването на интереса към практикуването на спортни дисциплини от хора с различни интереси.

4. Икономическо развитие на територията на МИГ „Самоков”. Отраслова структура

В отрасловата структура на територията на МИГ „Самоков” в продължение на няколко последователни години се запазва положителна тенденция на развитие за водещите отрасли - търговия, ремонт на автомобили, хотелиерство и ресторантьорство и преработвателна промишленост. Основни предпоставки за развитие на повече отрасли на икономиката са наличие на техническа инфраструктура, квалифицирана работна сила, предприемчивост, благоприятни природно-климатични условия, суровини. От общо 1835 регистрирани предприятия на територията на МИГ „Самоков”, основна част са микро-предприятията с персонал до 9 заети лица, малките предприятия са под 10%, големите предприятия са три. Най-голям брой икономически субекти са ангажирани с дейности в областта на търговията, следвани от хотелиерство и ресторантьорство и преработващата промишленост. Вторичният сектор – промишленост и строителство, е представен от 294 икономически субекта, в които са заети 28% от общия брой на заетите лица. Статистическите данни определят третичният сектор – търговия и услуги, като доминиращ в икономиката на територията на МИГ „Самоков” с 1391 икономически субекта, формиращи трудова заетост на 5087 души. В първичния сектор – селско, горско и рибно стопанство, се наблюдава нарастване на броя на икономическите субекти, но и намаляване на броя на заетите лица. Основен сектор е и туризмът, като на територията на МИГ се намира и един от най-известните ски курорти в България – Боровец.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Селско стопанство – растениевъдство и животновъдство

На територията се отглеждат хранителни продукти и се добиват суровини, които се преработват в отраслите от вторичния сектор – растителни и животински. Независимо, че селското стопанство не е с определяща тежест за икономиката на територията на МИГ „Самоков”, то е от важно социално–икономическо значение и е с потенциал за бъдещо устойчиво развитие. Базовите проблеми на селското стопанство са: раздробеността на земеделската земя на маломерни участъци, част от които поради планинския или полупланинския релеф са непригодни за работа и облагородяване, незадоволителното ниво на хидромелиорациите, монокултурно земеделие, силно амортизирана или липсваща основна инфраструктура в селските райони, загуба на почвено плодородие, силна уязвимост или прекалена зависимост от земеделие.

Основните култури, отглеждани на територията, са картофи и пшеница, както и различни ягодоплодни (малини, ягоди и др). За сериозно развитие на аграрния сектор на територията биха могли да се предприемат действия за внедряване на нови технологии и оборудване и прилагане на научни постижения с цел интензификация на производството на картофи, създаване на масиви от трайни насаждения, стимулиране на сътрудничеството между ЗП и преработващия отрасъл. На територията на МИГ „Самоков” животни се отглеждат в малки лични стопанства, до голяма степен разпръснати и служат основно за задоволяване на личните потребности на хората. Наблюдава се тенденция към бавно окрупняване на животновъдните стопанства, в които се отглеждат овце, говеда и свине. Наблюдава се по-висока активност в сектор пчеларство и през последните години над 100 човека развиват тази дейност.

Горско стопанство

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Горите и горските площи на територията на МИГ „Самоков” са с обща площ 276 555 дка, което съставлява 58 % от площта на общината и се намират на склоновете на Рила, Верила, Плана планина и Ихтиманска средна гора. Горските ресурси на територията се управляват от Държавно горско стопанство – Самоков и Общинско лесничество Самоков. Секторът на горското стопанство, дърводобивът, преработката на дървесина и лесо-културните предприятия осигуряват устойчива трудова заетост и са добре развити на територията. Горският сектор има сериозен потенциал за развитие, като при осъществяване на подходящи инвестиции може да се създадат и развият редица съпътстващи производства поради благоприятните природни условия, запазено качество на околната среда, високо разнообразие на флората и фауната, традициите и добре обучените кадри. Като недостатъци могат да бъдат определени степента на интензивност на нарушенията в горските територии, недостатъчната степен на използване на горските територии за туризъм, морално и физически остаряла техника и оборудване.

Промисленост

Индустриалният сектор формира 18,96% заетост. Основен структуроопределящ отрасъл е преработващата промишленост, произвеждаща хранителни изделия и напитки. Мощностите на сектора са концентрирани на територията на гр. Самоков, като основните икономически резултати се формират главно от големите фирми. Хранително-вкусовата промишленост преработва характерните за региона суровини – картофи, малини, ягоди, боровинки, арония, като голяма част от произведената продукция е предназначена за външни пазари и столицата. Ефективното развитие на ХВП в бъдеще изисква инвестиции в нови технологии, оборудване и подобрен маркетинг, като по този начин ще се осигури и възможност за добавяне на стойност на произвежданите на територията селскостопански продукти. Дървопреработвателната промишленост е с потенциал за развитие и затваряне на цикъла „добив – преработка – готов продукт” поради наличието

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

на достатъчен качествен дървен материал, като се произвеждат мебели, дограма и плоскости. Има сериозни чуждестранни инвестиции за производство на пелети от дървесни отпадъци. На територията функционират и предприятия за производство на машини и съоръжения, преработка и производство на изделия от каучук, преработка и производство на изделия от пластмаси.

Енергийна ефективност

Важен елемент в стратегията на община Самоков за постигане на енергийна ефективност е приетият „Общински енергиен план 2014-2020 г.”, който цели да се подпомогне постигането на стратегическите цели на общината чрез проучване и установяване на възможностите за повишаване на ефективността при потреблението на енергия, потенциала за използване на ВЕИ, капацитета на общината да предостави и привлече финансови и други средства и не на последно място да подбере набор от проекти. Необходимо е осъществяване на дейности, които демонстрират положителните ефекти от намаляването на потребление на енергия като – разработване на стратегия за устойчиво енергийно развитие; провеждане на информационни кампании за възможностите за икономия на енергия в домакинствата; представяне на финансови механизми за финансиране на мерки за енергийна ефективност; популяризиране на опита на други страни в производството на енергия на местно ниво; финансиране на проучвания за потенциала на ВЕИ на територията на общината, които да станат основа за стартиране на нови производствени мощности и съдействие в процеса на осигуряване на подходящи условия за стартиране на бизнес начинание свързани с производство на електроенергия от местни предприемачи; реализиране на дейности насърчаващи частния сектор за изпълнение на мерки за енергийна ефективност.

На европейско ниво са предвидени редица финансови механизми за подпомагане на тези дейности, като прилагането на интегрирана и добре координирана на всички нива на управление политика е условие за адекватно и пълно използване на тези механизми.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

5. Туризъм на територията на МИГ „Самоков“.

Анализ на туристическия сектор

Туризмът е един от основните дялове на индустрията в община Самоков, както и основна алтернатива за устойчиво социално икономическо развитие на територията на МИГ „Самоков”. На територията на МИГ се намира един от най-известните планински курорти в България – Боровец, чиято известност е международна. Туризмът на територията на МИГ „Самоков“ е представен с голямо разнообразие от видове като: зимен, летен, еко, селски, културно-исторически, спа и уелнес, конферентен и спортен туризъм.

Предпоставки за повишаване ролята му на местно ниво са добрите екологични характеристики на региона, красотата на природните дадености, разнообразието на релефа, благоприятните климатични условия, наличието на качествени водни ресурси, и не на последно място многогодишните традиции.

Перспективите за развитие на туризма са свързани както с интегрирания, така и с диверсифицирания туризъм.

Интегрираният туризъм цели разумно развитие на туризма, което се основава на балансирано развитие на всички останали отрасли на икономиката в синхрон с природата и селското стопанство. Този туризъм обединява интензивното и екстензивно използване на ресурсите, както и взаимодействието между местното население и гостите и то през цялата година.

Увеличение в планинския туризъм е възможно единствено и само тогава, когато същият се развива целогодишно и е насочен към едно интегрирано и диверсифицирано туристическо предлагане. Зимната инфраструктура следва да се използва максимално и

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

през лятото. Комбинацията между селско стопанство и туризъм във вида на селски туризъм допринася за запазването на планинските региони като привлекателно място за живот и бизнес. Следва да се развиват нови алтернативни форми туризъм, насочени към опазване на околната среда, грижа за природата и просперитет на местното население, водещи до устойчивост. Интегрираното развитие на планинските и селските райони чрез развитието на нови алтернативни форми на селския и екотуризма ще спомогнат за преодоляване на сезонността в използването на базата.

Диверсификацията на туристическите продукти, създаване на нови комбинирани туристически пакети в областта на културно-историческо наследство, защитените природни територии, религиозния туризъм, алтернативен туризъм, балнеотуризм, спортен, конферентен туризъм е гаранция за едно добро конкурентно предимство през цялата година.

За ефективното управление на туристическите ресурси и тяхното комплексно развитие на територията на МИГ „Самоков” е важно да се вземат под внимание очакваните тенденции, свързани с туристическото поведение на потребителите. Важен елемент от тях е профилът на съвременният туристически потребител, който се отличава със следните характеристики:

- ✓ търси „иновативен” туристически продукт, съчетаващ стандартната услуга със специфичен продукт – спорт, музика, култура и др.;
- ✓ притежава туристически опит, формулиращ решението за почивка от съотношението цена – качество;
- ✓ желае да задоволи повече свои духовни интереси и освен от основния продукт е заинтересован и от наличието на допълнителни програми;
- ✓ изкушава се от различни дестинации, продукти, приключенски пътувания с дълги маршрути;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

- ✓ търси повече туристически продукти и пакети с по-голям престой сред природата, приключение, екзотика, риск, спорт, история, култура и кулинария;
- ✓ притежава по-развито съзнание за щадящо и устойчиво ползване на околната среда;
- ✓ желае да установи нови контакти с местното население. Иска да бъде добре посрещнат и приет, да се интегрира в нови среди.

До 2020 г. се очаква вътрешно европейският туризъм да акцентира върху диверсификация на туристическите продукти и предлагане на тематични туристически пакети в областта на културното наследство, съвременната култура, защитени природни територии, СПА, балнеотуризм, исторически, спортен, религиозен туризъм и други. Всички тези акценти определят възможностите в община Самоков, секторът туризъм да се развие съществено предвид специфичните условия, които са налице на територията. Община Самоков разполага с ресурси за още по-голямо развитие на балнео, СПА и уелнес туризъм. Съществуват благоприятни условия за съчетаване на профилактичните и лечебни дейности с други атракции.

В пределите на Национален парк „Рила” се намира най-старият зимен курорт к.к. Боровец, който разполага с добре развита ски инфраструктура, хотелска и леглова база. Тези дадености са допринесли за развитието и съчетаването на планински, ски и СПА туризъм. Активната заетост на к.к. Боровец е сезонна, като зимният сезон има водещо значение. Най-висока заетост на легловия фонд има през зимния сезон (65-70 %), когато комплексът се посещава и от много чуждестранни туристи (30 %).

По отношение на обслужващата инфраструктура на територията на общината, в курорта Боровец са изградени 24 ски писти с обща дължина 58 км., комплекс Мальовица разполага с 2 писти и с. Говедарци 1 писта. Летният туризъм крие огромен потенциал за развитие поради прохладния въздух и запазените гори в Рила планина. Ловните стопанства представляват допълнителна възможност за диверсификация на

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

туристическите продукти. Условието са подходящи и за селски туризъм, еко туризъм, културно-исторически туризъм, конферентен туризъм, спортен, рекреационен и балнео-туризъм. Изграждането на интегрирана мрежа от еко пътеки между планините Витоша и Верила до Рилските езера би допълнила възможностите на туристическата инфраструктура.

Туристически информационен център.

На територията на МИГ „Самоков“ има създаден и действащ туристически информационен център, който предлага следните услуги, благоприятстващи целенасоченото развитие на туризма и осигуряват реални възможности за неговото популяризиране не само на национално, но и на международно ниво:

- ✓ предоставяне на туристическа информация на гостите на града и поддържа интернет страница за туризма в община Самоков и региона;
- ✓ експониране туристическите обекти на община Самоков на национални и международни туристически изложения;
- ✓ провеждане активен маркетинг и реклама на туристически обекти и отпечатва и разпространява дипляни, брошури, карти, пътеводители за туристически обекти;
- ✓ оформяне на нови туристически маршрути;
- ✓ организира туристически изложения;
- ✓ предоставя разписания на транспортни средства до туристически обекти;
- ✓ предоставя платени екскурзоводски услуги и др.

Сдружение за екотуризм – Рила

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Сдружението е създадено през пролетта на 2002 г. и целите му се определят като полезни главно в две насоки:

- ✓ опазване, поддържане и възстановяване на природните ресурси;
- ✓ създаване на възможност за заетост на местното население в дейности, свързани с развитието на екологичен селски туризъм.

В сдруженията членуват собственици на хотели от селата Говедарци, Маджаре, Мала Църква и Бели Искър, както и от град Самоков, още – планински водачи, ездитни клубове, транспортни фирми. Съществена подкрепа оказват и занаятчиите, работещи в град Самоков, които са обединени в собствено сдружение. Дейността им се обединява от общите цели и от стремежа за развитие. Отворени са за всеки, чиято собствена мотивация се основава на принципите изградени и следвани в сдруженията.

В сдружението членуват:

КЪЩА “БРАТЯ ДЖАМБАЗКИ” – с. Говедарци;

КЪЩА “ГОРСКИ КЪТ” – с. Мала църква;

КЪЩА ИВАН – с. Маджаре;

КЪЩА “РОЗИ” – с. Бели Искър;

КЪЩА “ОРЛОВИ СКАЛИ” – с. Бели Искър;

ХОТЕЛ “ЗОДИАК” – гр. Самоков;

ЕЗДИТЕН КЛУБ “КОНЯРСКИ” – с. Бели Искър;

“ИСКАРТУР” – ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ – с. Говедарци;

“КИРИЛ РУНТОВ” – ТРАНСПОРТНА ФИРМА – гр. Самоков.

Местно туристическо сдружение с. Бели Искър

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Сдружението е създадено на принципа на доброволното сдружаване на собственици на къщи в село Бели Искър, които предоставят изградената си база за екологичен селски туризъм. Малките китни къщи се оформят като хотелчета с всички удобства за почиващите в тях. Близката планина предлага възможности за разнообразен туризъм през всички сезони на годината.

През 2002 година се създава Празника на рилския зелник. В последните събота и неделя на юни, местните жители и техните гости се събират на поляна в горния край на селото. Фолклорни програми, състезания, забавления за деца и възрастни са характерни за двудневните тържества. Конкурсът за най-добър зелник е гвоздеят на празника.

През 2003 година се постави началото на нов празник, този път за рок феновете. В края на август се проведе първия национален рок фестивал РОК В РИЛА.

Хижите на територията на МИГ „Самоков”

Планинските хижи привличат туристи, почитатели на високопланинския туризъм и спорт.

Близо до Боровец е разположена хижа „Шумнатица“ на надморска височина 1300 м. Хижа „Заврачица“ е на 2178 м , а хижа „Чакър Войвода“ е на 1950 м. Хижа „Вада“ е на пътя за Седемте Рилски Езера /2196 м/. Хижа „Мечит“ се намира на 1670 м надморска височина.

Потенциал за развитие на различни форми на туризъм през цялата година имат и другите курортни зони в общината – комплекс “Мальовица”, района на с. Говедарци, с. Мала Църква, с. Бели Искър, които са включени в туристическа локализация “Самоков – Боровец – Бели Искър”. Целта е балансирано развитие на туризма, запазване на екологичното равновесие, поддържане на естетическата хармония на територията и включване на местното население в туристическия процес.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Интегрираният подход за диверсификация на туризма на територията на МИГ „Самоков” е от ключово значение за гарантирано опазване на околната среда и представлява инструмент за координиране на действията на участниците в туристическата дейност – органите на управление, стопанските субекти и обществеността.

Предвид спецификите на територията на МИГ „Самоков” и наличието на планински и ски туризъм, активният зимен сезон се обхваща месеците декември, януари, февруари и март, а летният сезон е през месеците юли, август и септември. Усилията следва да се съсредоточат върху оживяването на месеците април, май и юни, както и октомври и ноември, с оглед на целогодишно балансирано развитие на туристическия поток на територията на местната инициативна група.

Допълнителен фактор за посещенията на района са и съществуващите вилни зони, които предоставят условия за целогодишна почивка и имат разнообразен характер.

Въпреки богатите ресурси и благоприятните условия за развитието на туризма в района, той все още не дава съществен принос в икономическото и социалното развитие. Същият може да играе ролята на приоритетен отрасъл, но неговото развитие не може да бъде успешно, ако не се съчетае с общото подобряване на икономиката, стимулиране на дейността на малките и средни предприятия и подобряване на инфраструктурата, която да осигурява лесен достъп до желаните дестинации и същевременно с това да създаде предпоставки за повишаване на атрактивността на района.

Поради тази причина, е необходимо активно позициониране на туризма като водещо икономическо направление и създаване на предпоставки за неговото диверсифициране.

За създаване на регионални туристически дестинации е необходимо сътрудничество и със съседни общини, като за целта е създадена „Концепция за развитие на регионален туристически продукт за туристическия район Самоков – Сапарева Баня – Долна Баня”, както и в процес на реализация е проект: „Подкрепа за развитие на регионален маркетинг

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

на туристическа дестинация Самоков – Долна баня – Сапарева баня” финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие”.

Необходимо е да бъдат предприети действия за изграждане на инфраструктура за подобряване на достъпността до културно – туристическия обект крепостта „Цари Мали Град”. От нейното откриване през лятото на 2013 г. тя е посетена от повече от 250 хиляди туристи и оказва положително влияние върху местната икономика.

Изместването на акцента от Боровец към Самоков по отношението на формирането на туристически център би дало положителен ефект за устойчивото развитие на сектора.

Това може да се постигне чрез създаване на условия за градски туристически турове, чрез развитие на обектите от културно - историческо значение и създаване на цялостен интегриран градски туристически продукт. Това налага интензивно развитие на различните дадености – човешки ресурси, инфраструктура, информационна обезпеченост и достъпност, както и засилване ролята на общината като координатор на културните институции в стремежа за създаване и опазване на културните средища в региона и превръщането му в транснационален център на културата.

На територията на МИГ „Самоков” съществува сравнително добра икономическа активност – 1/5 от предприятията на София област са регистрирани в община Самоков. Съществува концентрация на икономическата активност на територията на град Самоков – общински административен център. Водещ сектор в общината е секторът на услугите, с доминиращо значение на икономически дейности „търговия” и „хотелиерство и ресторантьорство”. Има потенциал за развитие на био земеделие и животновъдство, предвид запазената екологична характеристика на околната среда и бързото развитие на пазарите в страната и ЕС. Формирането на уникални регионални географски означения и запазени марки повишава конкурентоспособността и разширява възможностите за навлизане на международни пазари. На лице е добро общо състояние и стопанисване на горския фонд, което предоставя възможност за устойчиво развитие в преработващата промишленост. Съществува наличие на индустриална зона в пределите на МИГ

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

„Самоков”, с изградена инфраструктура и добра достъпност от другите населени места. На територията съществува голям потенциал за диверсифициране формите на туризъм на територията на общината и увеличаване броя на чуждестранните туристи. Има възможност за развитие на съществуващите и създаване на нови туристически зони и локализации, и включването им в трансрегионални туристически маршрути. Съществува добре развита система от планински туристически обекти, които обхващат пълноценно туристическите маршрути, както и добре развита ски инфраструктура в курортен комплекс Боровец и потенциал за развитие на такава към връх Мальовица, с. Говедарци, както и в близост до гр. Самоков.

Формирането на клъстери и браншови сдружения в областта на екоземеделieto и биопроизводството, ще спомогне за увеличаване на заетостта и доходите на населението. На територията е преобладаващ броят на микро предприятия, които в значително по-малка степен създават трайна заетост и са по-уязвими от гледна точка на продължителност на жизнения им цикъл.

Наблюдава се намаляване на броя на заетите лица въпреки нарастването на икономическите субекти, което е предпоставка за увеличаване на безработицата, както и липса на нови инвестиции във вторичния сектор, които да осигурят ръст на заетостта, развитие на реалния сектор и производство на продукция с висока добавена стойност. Така също и ниска степен на генерирана добавена стойност в селското стопанство, формираща относително малката му тежест в икономиката на МИГ.

В селското стопанство се наблюдава голяма степен на раздробеност на поземления фонд, което възпрепятства създаването на големи работещи стопанства и ограничава интереса за инвестиции в аграрния сектор. Системата от хидромелиоративни съоръжения е слабо развита, което намалява ефективността на селското стопанство.

Неблагоприятно антропогенно въздействие върху горския фонд и не добре поддържаната горска пътна мрежа са предпоставки за влошаване на състоянието на околната среда и за нарушаване на добре запазения екологичен баланс в района.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Има необходимост от модернизирание на съществуващата индустриална зона и от отреждане на нови производствени терени с инфраструктурна обезпеченост за развитие на икономиката.

Наблюдава се концентрация на туристическите услуги в к.к. Боровец за сметка на останалата територия на МИГ „Самоков”, която притежава голям потенциал за развитие на туристически дейности и услуги.

Алтернативните форми на туризъм са слабо развити, както и инфраструктурата, която е насочена към формиране на културно – туристически дестинации и развитие на културно – познавателния туризъм. Популяризиране на културно – историческото наследство в община Самоков в страната и чужбина е недостатъчно. Липсва организирани форми за сътрудничество, обмен на знания и опит, комуникация, съвместно вземане на решения между публичните власти, бизнеса и структурите на гражданското общество. Липсва консултативен съвет по въпросите на туризма, както и стратегическа визия за неговото развитие.

6. Предимствата, слаби страни и възможности за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков”

Географското разположение е едно от предимствата, поради своята близост до най-големия град и столица - София и относително недалеко от 2 общоевропейски транспортни коридора. Това разположение е добре предпоставка за привличане на инвестиции в различните сектори на местната икономика, развитие на туризма, търговията, индустрията и селското стопанство. Съществува изградена пътна инфраструктура, която осигурява достъп до всички населените места. Вътрешната пътна мрежа се нуждае от рехабилитация и изграждане на нови участъци.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Територията е богата на водни ресурси в добро екологично състояние и с високо качество, но отдалечеността на част от населените места затруднява интегрираното управление на водните ресурси. Каптираните минерални извори са предпоставка за допълнително развитие на балнеолечебен туризъм.

Съществува добро качество на въздуха, особено в планинските райони, но през зимния сезон въздухът в населените места се замърсява от отоплението на дърва и въглища. В района има естествени източници на гореща изворна вода, която може да бъде използвана за отопление на част от жилищата и хотелските комплекси.

На територията има изключително разнообразен и уникален растителен и животински свят, големи площи защитени зони, зони по НАТУРА 2000 и природни паркове. 5 от видовете от мрежата НАТУРА 2000 на територията, обаче са с оценка „неблагоприятно – незадоволително“ състояние. Богатото биоразнообразие дава възможност за извършване на редица мероприятия за защита на редките видове животни и растения, както и превръщането им в част от туристическия продукт.

Природните условия са подходящи за отглеждане на различни агрокултури, което е от съществено значение за развитието и диверсификацията на селското стопанство. Тези условия дават добри възможности и за развитието на селски и агротуризъм в региона.

Високопланинските райони са идеална предпоставка за устойчиво развитие на планинския туризъм и спорт, както и съществуващите спортни традиции и изградената спортна материална база и оборудване на територията. Планинските условия дават възможност за развитие и предлагане на програми за здравословни почивки и изграждане на еко-селища за специализирани почивки и ретрийти.

Каптираните минерални извори са предпоставка за доразвиване на балнеолечебния туризъм и привличане на международни гости с интерес към набиращия популярност медицински и wellness туризъм.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

На територията на МИГ „Самоков” е съхранено богато културно и духовно наследство, което е предпоставка за развитието на изкуствата и културата и е потенциал за развитие на културно-познавателния туризъм. Съществуващите музеи и галерии могат да се превърнат във фокус на туристическите програми, ориентирани към специфичен сегмент от посетители с интерес към местната история, изкуство и занаяти.

Газопреносната система на територията е добре развита и разполага с капацитет за задоволяване на нови битови и промишлени потребители. Електропреносната и разпределителна мрежа обхваща всички населени места. Функционира организиран градски и междуселищен автобусен транспорт, който е на разположение на жителите и гостите на населените места.

Осигуряването на добра взаимовръзка между бизнеса и образователните институции е потенциал за подобряване реализацията на младите хора и задържането им на територията.

7. Възможностите за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков“

На територията на МИГ „Самоков“ съществуват предпоставки за развитие на голямо разнообразие от туристически услуги. Тук има благоприятни условия да бъдат представени почти всички видове туризъм, някои от тях – вече съществуващи биха могли да бъдат доразвити и актуализирани, а на други може да се постави начало и успешно да бъдат наложени на пазара с конкурентни предимства. Спортният зимен туризъм има своите традиции и установена клиентска база, в този сектор бъдещото развитие би могло да се осъществи чрез диверсификация и допълване на предлаганите услуги в комбинация с рекреативен и балнео-туризъм, добавяне на други видове спорт – плуване, зимни кьнки,

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони“

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“

Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

йога ритрити, ориентиране, катерене, и др. Туристическият сезон на територията може да бъде удължен с предлагане на не толкова традиционни за региона видове услуги в сферата на селския туризъм (с включване и на продукти, произведени в местните ферми), конферентен туризъм, културно-исторически, туризъм с акцент върху изкуствата и др.

Друга възможност за диверсификация е концентриране на усилията за привличане на туристи от друг сегмент, който не е масово ангажирана в момента, например хора в пенсионна възраст.

Фестивал на горските плодове и билки

Планинското разположение на територията на МИГ „Самоков“ и богатата естествена горска растителност създават предпоставки за голямо разнообразие от горски плодове, билки и лечебни растения. Само на територията на национален парк „Рила“ са регистрирани над 200 вида билки, като например, мащерка, жълт кантарион, бял равнец, чобанка, шипка и глог. Местните жители на селата от региона имат опит в намирането и използването на билките и горските плодове за ежедневна употреба, както и различни начини за съхранение на плодовете и билките.

Поради очакваните климатични промени и удължаването на топлите сезони, зимният туризъм ще се съкрати, затова трябва да се търсят алтернативни форми на туризъм през останалите сезони. Организирането на есенен Фестивал на горските плодове и билки би привлякло посетители, които ценят природния начин на живот и екологичните продукти. По време на този фестивал биха могли да се демонстрират начини за приготвяне на различни ястия и десерти от горските плодове, и да бъде разпространена информация за полезните свойства на билките и начините за използването и съхранението им. Би било полезно да се създадат и отпечатаат кратки справочници за местните билки със снимков материал и информация за местата, на които да се берат и рецепти за използването им, както и за периода, в който е разрешено брането им. По време на фестивала могат да

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

бъдат ангажирани за участие местните хотелиери и ресторантьори, които да привлекат повече клиенти и по този начин местният бизнес ще бъде подпомогнат да създаде иновативни продукти и услуги за своите гости. Възможност представлява и разработването на уебсайт на Фестивала, който да включва програмата на фестивала, информация за хотелите и ресторантите, които да вземат участие във фестивала със специфични ястия, приготвени с местните плодове и билки и карта на района с местата за бране на билките. Фестивалът може да се проведе с участието на Национален парк „Рила“, който да определи територията и да разреши провеждането.

Регионална Арт програма съвременно изкуство и наследство

Тази програма би могла да обедини съществуващите галерии на територията на МИГ „Самоков“, които да бъдат включени в екскурзиите на посетителите. В арт програмата, освен посещенията на галериите, където може да бъде предоставена информация за културното историческо наследство, посетителите биха могли да се срещнат и със съвременните творци от региона. В програмата могат бъдат застъпени обучения и курсове по рисуване и местни занаяти, в които посетителите да вземат участие. Обученията по рисуване, тъй като не изискват специално оборудване, както при повечето от занаятите, могат да бъдат провеждани на открито, сред спирация дъха гледки на планинските върхове или красивите езера. След края на обученията творбите на посетителите могат бъдат организирани в изложба и продадени. Приходите от продажбите могат бъдат дарени на местна организация за подпомагане развитието на региона.

Целта на тази програма би била в нея да се включат туристите, които посещават района и отседат в хотелите на територията на МИГ „Самоков“ през топлите сезони. Чрез нея могат да се създадат дейности, с които да се таргетират посетители от конкретен сегмент – с интерес към изкуството и местното творчество.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Привличане на международни агенции с изградени мрежи, разпознаваем бранд и силна клиентска база

Създаване на съвременен дигитален маркетинг пакет за представяне на региона пред успешни международни инвеститори и привличане на посетители от цял свят. Като се използва технологията „Виртуална реалност“ може да бъде създаден рекламен пакет насочен към международни туроператори или инвеститори с интерес към създаване на бази в естествени природни условия за здравен туризъм и релакс. Територията предлага възможности за различни видове туризъм като приключенски туризъм – възможност за доразвиване на бази за екстремни планински спортове, исторически и религиозен туризъм – посещения в многобройните църкви и манастири от различни епохи на територията или конферентен туризъм, използвайки и надграждайки вече съществуващата материална база. В дигиталния продукт могат да бъдат включени исторически обекти като: Цари Мали Град, Образописовата къща, Шишманово кале, както и многобройните църкви и манастири в региона за посетителите в региона с цел религиозен туризъм. Наред със зимния високопланински туризъм, летните планински екскурзии и възможностите за целогодишното балнеолечение, в дигиталния продукт може да бъде включено богатото разнообразие от туристически продукти и услуги, които могат да се предложат на територията на МИГ „Самоков“.

Услуги насочени към сегмент „Сребърен туризъм“

Демографските тенденции в европейските страни отчитат повишаване на средната възраст на потребителите на туристическите продукти и услуги. За да се постигне устойчиво развитие на местната туристическа индустрия и да се постигне конкурентоспособност спрямо подобните дестинации и доставчици на тези услуги, е необходимо да се обърне внимание и на нуждите и изискванията на туристите в сегмента

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

над 60 годишна възраст. За този сегмент е необходимо да се включат в програмите дейности като:

- Физически дейности сред природата;
- Религиозни и духовни екскурзии;
- Обучение за съвременни технологии;
- Създаване на контакти и приятелства – справяне със самотата. Социално приобщаване;
- Активности – танци и физически занимания;
- Уъркшоп – здравословен начин на живот.

Целта на услугите, насочени към сегмент „Сребърен туризъм“, е подобряване качеството на живот на туристите над 60 годишна възраст. Това би подпомогнало по-плавното разпределение на туристическия поток и чрез едно подходящо ценообразуване, тази политика би допринесла към устойчива заетост през ниския туристически сезон. За целта е необходимо да се актуализира или изгради нова достъпна материална база и достъпна среда за физически активности и спорт за този сегмент туристи. Необходимо е да се предостави обучение на персонала за работа с клиенти от третата възраст. Полезно е да се осъществи координация с партньори в тази област и да се проучат добри практики от близки европейски страни.

Ски туризъм както никога досега

Една от главните тенденции на зимният ски туризъм е желанието на посетителите да се откъснат от ежедневието си. Развитието, което се наблюдава е, че преди десет години, туристите посещаваха ски курортите, за да спортуват и основно да карат ски. Сега вече изискванията са различни – сега туристите се фокусират върху почивката и удоволствието от нея. Повечето от клиентите са заедно със своите семейства, деца и приятели.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Тенденцията е да се прекарва по-малко време на пистите, а останалата част от времето се посвещава на различни видове развлечения, почивка или други видове спорт. Очакванията са много повече от единствено спортуването на пистите. Туристите предпочитат да посетят спа, да плуват в басейн, да се насладят на масаж или дори на лечебна терапия, да се разходят в града и парка, да посетят музей, галерия или исторически обект и да научат нови факти и информация за населеното място и региона. Търсят се и гурме преживявания като посещение във винарна или пивоварна, ферма или например специализирана мандра за производство на сирена. Разликата в тенденциите е, че преди няколко години почиващите получаваха обслужване тип ол-инклузив и добри условия за ски, което задоволяваше техните изисквания за добра почивка и спорт. През последните години търсенето на потребителите стана много индивидуално и много по-активно, информирано и претенциозно.

Предлагането на пакетни програми могат да включват избиращи елементи като посещаване на място, което би представлявало интерес за конкретните клиенти и техните семейства. Територията на МИГ „Самоков” предлага голямо разнообразие от дейности, които да бъдат включени в продуктите, които се предлагат на туристите като: посещение на музеи, галерии, занаятчийски работилници или интересни природни забележителности в региона. За да се постигне конкурентоспособност на територията на МИГ „Самоков” е необходимо непрекъснато да се добавят нови услуги и уникални преживявания в туристическия пакет, да се мисли „извън кутията“ и да се развият и актуализират всички налични възможности в региона.

8. Добри европейски практики.

Съгласно заданието за изготвяне на настоящия анализ и за постигане на неговите цели в тази част са представени добри практики за туристически дейности в страни от

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Европейския съюз, които биха могли да бъдат приложени в една или друга степен на територията на МИГ „Самоков“ при отчитане на нейните специфични характеристики.

Словенски Мечки – по стъпките на кафявата мечка. Пригответе камерите – идва кафявата мечка!

Словения е страна, богата на гори, като 60% от нейната територия е покрита с гори.

Поради гъстотата на горите и малкото население, тези гори са идеални хабитати на много животински видове, като вълк, рис и кафява мечка. Ако искате да научите за техния живот отблизо, в естествената им среда на живот, може да се присъедините организирани групи за наблюдение и фото сафари. „Словенски мечки“ е бутиково фото преживяване, което е безопасно за мечките и за хората и спечели наградата Сежалек през 2018 г.

Кафявата мечка – кралят на горите в Кочевско и Нотранска.

Според изследванията там живеят около 560 кафяви мечки. Това е една идеална възможност за всеки, който иска да разбере повече за живота на мечките и да научи, че е съвсем възможно хората и кафявите мечки да съществуват заедно.

По време на водените турове, които са ограничени до максимум 6 човека, гостите следват миграционните пътеки на кафявите мечки от Šaber до Cerkljica и се опитват да заснемат възможно най-добрия кадър на животното в естествената му среда. Изградени са 20 станции за наблюдение с най-добри условия за заснемане на филми и снимки на кафявата мечка. В станциите има поставки за камери и триножници и само до 4 човека могат да използват наблюдателната станция по едно и също време. Най-доброто време за заснемане на мечките е следобед, а в това преживяване можете да участвате от май до септември.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Затваряне на центъра на Любляна за коли

За да се избегне замърсяването на въздуха и да се установи по приятна пешеходна зона за жителите и гостите, градският център на Любляна е обявен за зона свободна от автомобили през последните 10 години. Това е един от малкото европейски градове, който

е предприел тази стъпка. В същото време обаче, възрастните хора, хората с увреждания и майките с малки деца все още имат право да влизат в градския център с автомобилите си, както и могат да се възползват безплатно от такси в тази зона. Автобусите и велосипедите могат също да влизат в зоната. Освен това е предоставен паркинг извън пределите на

центъра на Любляна. В резултат на тази политика, трафикът в Любляна е намален с 12% от 2011 година, а концентрацията на въглероден диоксид е намаляла с 70%.

Умно управление на отпадъците – Любляна

Любляна е първата европейска столица, която е на път да стане място с нулев отпадък. Градът постигна най-висок дял в разделното събиране на отпадъци в Европейския съюз през 2017 година – 67%. Словения се присъедини към ЕС чак през 2004 година и преди това не е имало официално разделно сметосъбиране – това означава, че само за няколко години Словения става първенец в тази област. От домакинствата се събира 4 вида отпадъци – хартия, стъкло, опаковки и био-отпадъци. Това е въведено в целия град, и в центъра, където подземни модули предоставят достатъчно място за събиране на отпадъците и с това се подобрява вида на града. Интересен обект за посещение на туристите е мястото за складиране и рециклиране на отпадъците в Любляна. Тук могат да се закупят предмети, които вече са нежелани от някой, но пък могат да се

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

окажат ценни за друг, както и предмети, чието предназначение е променено от някой майстор, като например ротативка, която е превърната в шкаф за обувки.

Библиотека под върховете на дърветата – Любляна

През лятото туристите и местните жители са поканени да четат безплатно книги, списания и вестници под дърветата в Любляна. Това е част от проекта Библиотека под върховете на дърветата. Монтирани са етажерки на места в градската част, където хората могат да се излежат на шезлонги и да се насладят на последните издания на Словенските печатници. От обикновената идея за четене на книги под дърветата, проектът се превръща в установен и многолюден фестивал за четене и креативност. Нещо повече фестивалът е домакин на публични четения, интервюта със знаменити гости и творчески семинари.

Алпийските перли. Почивка с Еко мобилност

„Алпийските перли“ е проект, който е осъществен в 5 страни на територията на Алпийската планинска верига. В проекта са включени 23 планински дестинации в Швейцария, Германия, Австрия, Словения и Италия, които предлагат на своите гости различни видове екологична мобилност. Като броеница от перли в Алпите, тези дестинации включват популярни имена в летния и зимния туризъм, както и по-малко известни селища и бутикови курорти. Но те всички са обединени от идеята за грижа за природата и опазването ѝ и екологичен начин на развиване на туризма в тези райони.

Гостите в селищата имат възможно да избират от внимателно подбрани и специално организирани екологични видове транспорт. По този начин посетителите могат да се

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

придвижват свободно по приятен начин, но без това да оказва негативно влияние върху околната среда.

Всяка една от тези перли предлага многобройни развлечения и възможности за спорт и почивка и удовлетворява и най-високите изисквания на своите клиенти като създава незабравими, екологични, изпълнени със забавления почивки. Посетителите получават транспортна карта и имат възможност да избират начини на предвижване без да използват собствените си коли, докато са на територията на селищата. На тяхно разположение са различни видове еко-транспорт като например: електромобили, трансфери до пистите, велосипеди, електро велосипеди, планински велосипеди, конски впряг и др. Осигурени са пътеки за разходки, необезпокоявани от шума и газовете от автомобили, вело алеи, планински пътеки, ски пътища, възможности за предвижване със зимни и летни кьнки, възможности за конна езда. Туристите имат възможност да пътуват между курортите и населените места с влак и отново да спестят на себе си разходи за гориво и на природата изгорелите газове от автомобила.

Възможност за младите хора в туристическата индустрия – Линц

Проектът на град Линц дава възможност на младите хора да реализират своя потенциал в туристическата индустрия.

Градът е създал платформи, чрез които да интегрира младото поколение да поеме отговорност за бъдещето на своя град и да получи чувство за собственост, докато учат и участват в изградената мрежа.

Туристическият борд на Линц инвестира време и пари за промотирането на тези елементи. „Следващото

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони“

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“

Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

поколение“ е проект, създаден да развие потенциала на младите хора, които са в образованието и имат интерес в туризма. Градът работи в сътрудничество с университета „Зигмунд Фройд“ и няколко туристически училища. Създадени са девет нови продукта за развитие на туризма, които са поставени за обсъждане. Основната цел е да се създадат нови продукти и да се привлекат в Линц хора на възраст под 25 години (като посетители, работещи и учаци). През 2017 г. студенти от всички участващи университети имаха шанс да представят свои идеи пред представителите на бизнеси от различни сфери, политици, медии и образователни институции на специално организирана конференция „Туристическата лаборатория на Линц“. На първо място проектът подпомага да се информира младото поколение на тема туризъм. Много млади хора не чувстват, че имат бъдеще в туристическата индустрия, защото се притесняват от негативни характеристики като дълги работни дни, ниски заплати, лоши условия на работа. Проектът показва, че туризмът е един просперираща и растяща индустрия с много интересни възможности за работа за младите хора. Като част от този проект се създават, тестват и оценяват нови туристически продукти и предложения за таргет групата „Следващо поколение“ (до 30 годишна възраст). Ще бъде проведено оценяване, за да се прецени кой туристически продукт ще бъде харесан най-много от младите хора и най-ефективно ще достигане до тях. Лабораторията ще проучи и по какъв начин бизнесът в туризма може да бъде по-атрактивен работодател, как да се задържат младите хора в туристическата индустрия. Този проект подпомага град Линц да остане във връзка с бъдещото поколение на лидерите и предоставящите услуги. Като ги кани да споделят своите идеи и планове за подобряване услугите, които предлага градът, Линц цени високо творческата енергия на тези млади хора. Градът се позиционира като пилотен модел като ангажира студенти в процеса на създаване на туристически услуги, които са наистина търсени и необходими. Основната цел е да се развие устойчив модел, където нови продукти и идеи, както и трендове в туристическата индустрия да бъдат представяни.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Посетители с увреждания: Брайтън и Валенсия

Брайтън – брегът в Брайтън е известна забележителност и посетители в инвалидни колички не пропускат шанса да го посетят. Брайтън предлага специален терен на плажа за хора с увреждания, които могат да се насладят на удоволствието да бъдат на плажа. Те могат да използват терена безплатно и могат да направят резервация една седмица предварително или да наемат инвалидна количка в деня на посещението.

Достъп до плажа и до морето за жители и гости с различни възможности, Валенсия

През 1997 година Валенсия е пионер във въвеждането на амбициозната програма „плаж за всички“. Целта на този проект е да осигури достъп до брега и до морето на гостите и посетителите с различни възможности. Плажовете Малвароса и Кабанял в последствие са сертифицирани за универсално достъпни през 2008 година. “Усети слънцето“ е проект в сътрудничество между частни оператори и доставчици на услуги и дейности в областта на туризма и предоставят възможности за 6 000 човека всяка година.

Помощниците на Хелзинки

Хелзинки предоставя туристическа информация по различни начини, един от които е чрез помощниците на Хелзинки. Те са активни през лятото и предоставят на туристите и жителите информация относно забележителности, събития, ресторанти и шопинг вече повече от 20 години. Те са млади жители на града, взети заедно говорят 14 езика и присъстват на места, където туристите имат да зададат най-много въпроси, като например около основните туристически забележителности. Помощниците на Хелзинки носят зелени жилетки и работят по двойки в центъра на града, или са Мобилни помощници, които карат велосипеди с кошници пълни с брошури, за да могат да обслужват възможно най-много туристи. В началото Помощниците на Хелзинки получават двуседмично обучение, по време на което получават информация за историята на Хелзинки и за

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

туристическите забележителности. Около 90% от посетителите, които се срещат с Помощниците на Хелзинки са жители на други държави.

Обща платформа за споделена информация относно достъпността в туристическите дестинации – Програмата ‘Tur4all’ – Валенсия

Валенсия е част от програмата “Tur4all” – една национална инициатива на Водафон и агенцията за хора с увреждания PREDIF. Инициативата предоставя обща платформа за споделяне на информация относно достъпността на територията на туристическите дестинации. Всеки може да бъде полезен като предостави мнението си за различни категории обекти като хотели, ресторанти, паметници и плажове. Експертите преглеждат информацията и потребителите дават своето мнение и оценка за услугите. Потребителите могат да филтрират своето търсене според изискванията си като например аудио информация, служители с предоставяне на жестомимичен превод или достъп с кучета водачи.

Умно градско осветление в Бреда

Бреда е първият град в Европа, който използва дистанционно управление, промяна на цветовете и LED осветление за градските улици. Първо този тип осветление е приложено на главната улица, която свързва градския център с ЖП гарата. Уличното осветление може да

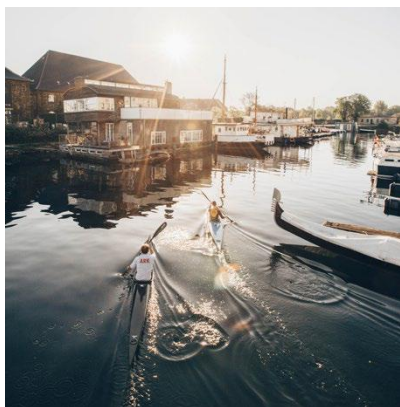
ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

променя се променя с цветовете на дъгата и може да бъде по-ярко или по-приглушено. Осветлението се променя в зависимост от провеждането на събития и за създаване на специфична атмосфера. Цветът и интензитетът на осветлението е различно сутрин, вечер и през нощта. По този начин фокусът е насочен към основните забележителности на града и се осветяват по специален начин вечер. Така през нощта светлинното замърсяване може да бъде избегнато за хората, флората и фауната, а така също и през деня в зависимост от сезоните, светлината може да бъде адаптирана. С промяната на улиците и засаждането на дървета от двете страни на алеята, първото нещо, което виждат туристите, когато слезат на гарата и тръгнат по главната улица е устойчива красота, а местните жители са по-малко изложени на светлинното замърсяване.

Градски екскурзии и доброволци в опазването на околната среда: Копенхаген

Копенхаген предлага на своите гости много възможности да разгледат града от вода например GoBoat. GoBoat предлага на туристите да наемат лодки, които се задвижват от слънчева енергия и могат да бъдат управлявани от всеки. Тези лодки са изработени от рециклирани пластмасови бутилки. Всички дървени елементи в лодките, на кея и в павилионите са от контролирана дървесина. Освен това е възможно да се наеме каяк, който ще бъде безплатен, ако почиващите събират отпадъци докато гребат във водата и споделят това в социалните медии, за да може тази информация да бъде разпространена по този начин. С тази инициатива Копенхаген има за цел да фокусира вниманието на жителите и гостите върху предизвикателствата на града свързани с опазването на околната среда и да ги насърчи да бъдат по-отговорни и осъзнати за действията си и техните последици.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони“

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“

Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Премахване на комуникационните бариери с туристите от Китай - Копенхаген

Проект Chinavia – Копенхаген

Китай е най-големият пазар за изходящ туризъм и Копенхаген става свидетел на двуцифрен ръст на туристи от Китай през последните няколко години. Началото на проектът Chinavia е поставено през 2012 година и има за цел да направи Скандинавските страни по-привлекателно място за китайските потребители, например чрез създаване на инструкции и обучения за хотели, ресторанти и атракционни за това как да посрещат китайските туристи. Проектът предоставя информация за обекти и ресторанти в Копенхаген на китайски език и упътване как да се стигне до тях. По този начин бариерата в комуникацията с китайските туристи е премахната и ресторантите, хотелите и туристическите обекти са по-добре подготвени да предложат на своите гости едно незабравимо преживяване.

Такса Устойчив туризъм – Палма

Палма привлича рекорден брой туристи през последните няколко години. Това създава още повече тежест върху ограничените ресурси на острова. В отговор на това, администрацията въвежда такса Устойчив туризъм за местата за настаняване за човек за нощ. С тази такса се финансират проекти по запазване и консервация, проучвания на тема промяната в климата, както и за развитие на устойчив туризъм – по-специално по време на ниския сезон. Очаква се да генерира 120 милиона евро (4 евро за престой в луксозните хотели, 3 евро за средна категория настаняване, 2 евро за круизи и евтини хотели, 1 евро за къмпинги и гостите на хостелите).

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Хотели със еко-марка Зелен ключ – Талин

Зелен ключ е доброволческа еко-марка, която е връчена на повече от 2 500 хотела и други обекти в повече от 50 страни. Зелен ключ означава обещание от страна на бизнеса към гостите, че избирайки да отседнат там, те стават съпричастни и подпомагат да в повлияе положително на околната среда. Естония се присъединява към проекта Зелен ключ през 2001 година. Тази марка е връчена на 10 хотела и на концертната зала на Талин. Важни изисквания, които трябва да бъдат спазени от притежателите на еко-марката включва управлението на вода, почистване, отпадъци, енергия, както и храната и природата в околността. Например на гостите се предлага вода от чешмите, в тоалетните се използва дъждовна вода, не се използват пестициди на територията на обекта, разделно събиране на отпадъците, не се отопляват празни помещения и др.

Природно наследство в Талин

Талин участва в проекта на Европейския съюз Nattours, заедно с Хелзинки, за да оценят обектите от природно наследство. Общият уебсайт www.citynature.eu предоставя информация за градските обекти в Хелзинки и Талин. Сайтът представя десетте най-

интересни зелени зони с най-голямо биоразнообразие. В допълнение към уебсайта, проектът изгражда нови природни пътеки и възстановява старите, за да ги направи достъпни. Кули за наблюдение на птици, пешеходни алеи и информационни табла относно местните диви животни са изградени в три природни обекта в Талин. Освен това са

построени места за живеене на прилепите и е сменено осветлението с ново, което създава повече комфорт и естествена среда на прилепите.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Традиционни занаяти и събития – Талин

Естонският съюз за фолклорно изкуство и занаяти е основан през 1929 година и е неправителствена организация, която свързва регионални организации за фолклорно изкуство и занаяти. Целта е да се запазят и развият естонските традиции на занаятите и да се съхранят техните регионални характеристики. Съюзът представя занаятчийски и народни организации в Естония и в чужбина, организира важни събития в Естония и издава марката Сертифициран продукт на естонските занаяти. Освен това предлага курсове по естонски занаяти като принт върху дърво, бижута от мъниста и бижута от памук. Издадена е и карта, която представя занаятите и е преведена на четири езика. Картата може да бъде свалена и разпространена в туристическите информационни центрове и други маркетингови канали. Има и разработен уебсайт, който включва статии, представящи местните занаяти и магазините, където се продават.

Чашата-ветрило на Карлсруе

През лятото на 2018 година, град Карлсруе произведе своя собствена чаша със специален дизайн – чашата ветрило, наречена на градското разположение, което наподобява ветрило. Чашата – ветрило е направена от дебел порцелан с цел да се замени използването на чаши за кафе за еднократна употреба и в същото време да бъде спомен и сувенир от Карлсруе за туристите в града. В много кафетерии, ресторанти, закусвални или сладкарници и супермаркети тази чаша може

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

да бъде заменена или просто напълнена с кафе.

Форум на храните в Нант насърчава по-здравословно хранене

Форумът на храните в Нант е изключително събитие, което обединява широката аудитория, експертите и известни личности от района на Нант по въпросите за производството на храни и храненето с един оптимистичен и конструктивен подход. На това събитие, готвачи притежаващи звезди Мишлен от цяла Франция готвят за аудиторията, заедно с готвачи – бежанци. В програмата са включени работни срещи, игри, пазари на храни, демонстрации от местни фермери. Основната цел е хората да се обединят около нещо, което ги свързва – храната. За да насърчи хората да се хранят по-здравословно Форумът на храните в Нант активно образова хората по един забавен начин на тема, която не се преглъща лесно – здравословното хранене.

От бизнес към туризъм с цел почивка – Лион

Исторически Лион основно е приемал бизнес туристи. Развитието на ваканционен туризъм от 2010 година подпомага да се възвърне баланса на сезонните посещения, които първоначално са били повече през работните дни. Основните промоционални инициативи са били насочени към жителите на Франция и европейските пазари (85% от клиентите). Тези кампании са върнали значително баланса към уикенд посещенията в Лион, които през 2017година са били 65%, повишавайки с 8.3 пункта за последните 5 години. Що се отнася до бизнес сегмента, направени са действия бъдат домакинствани събития през летните месеци като: Световния конгрес на библиотекарите през август 2014, Световния конгрес на ветераните атлети през август 2015г, Световния шампионат по бридж през август 2017г и Световния конгрес на заболяването Паркинсон през август 2018г. Този подход е организиран със съдействието на Конференцията център в Лион, който предлага специална сезонна отстъпка от -35% за тези, които искат да наемат зала в Лион, за да

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони“

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“

Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

направят тази дестинация по-привлекателна. По време на главните събития и при специални условия, градът също предоставя и безплатни карти за транспорт, за да насърчи посетителите да използват градския транспорт. Таксата на посетителите се използва за дейности, които развиват туризма в града и тя е нараснала от малко под 2млн евро през 2011 година до над 6 млн. евро през 2017 година. Това има пряк ефект върху местната общност.

Познан на половин цена

Това, което някога беше идентифицирането на фазите и периодите на туристическия поток в Познан, се превърна във въвеждането и начало на дейности от страна на общината, които бяха подсказани от сезонните намаления и разпродажби. Проектът Познан на половин цена се провежда като маркетингов инструмент, който предлага на туристите да посетят града в по-малко популярния сезон, и да се възползват от 50% отстъпка за услугите на над 200 партньори в проекта. Няколко културни институции, хотели, туристически клонове предлагат своите собствени продукти и услуги на половината на редовната цена по време на този период, когато градът се счита за по-малко привлекателен за туристите. Следвайки подобна идея за оптимизиране използването на капацитета чрез споделяне с другите, Панаирът на Познан, който обикновено е домакин на изложения и срещи на индустриите с огромно площи през цялата година, сега отдава тези площи безплатно за детски работилници, кино на открито и тематични съботни дни, което допринася за развитието на творчеството на местните жители.

Ново позициониране на Малага като Градът на музеите

За да диверсифицира туристическите потоци от традиционните почиващи на плажа, Малага инвестира огромни бюджети в художествени галерии и музеи като увеличи площта за изложби в града от 400 кв.м на 35 000 кв.м само за две десетилетия.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Благодарение на стратегията за трансформация, Малага спечели наградата Туризм с идентичност и е известен като градът, в който живее изкуството. Например, промяната на една фабрика за тютюн и превръщането ѝ в сграда за културни събития успя да съживи всички околни райони. Днес, посещението на музеи е основната активност на посетителите.

Част от дейностите по представените до тук примери са приложими и на територията на МИГ „Самоков“ въпреки, че някои от тях са реализирани на територията на по-големи и населени градове. Следващите примери показват добри практики от малки селски райони на проекти, които са финансирани по подхода ЛИДЕР/ВОМР и също биха могли да се приложат на територията на МИГ.

Създаване на културна и кулинарна марка на долината на Висла, Полша

Долината на Долната Висла в района на Куявско – Поморские, Полша, има уникален потенциал поради естествената си красота; богато културно многообразие, включително фолклор и история и култура на древните жители на регион, наречен Меноните; широка гама от местни продукти; архитектурно богатство; и голямо разнообразие от културни и гастрономически събития.

Проектът има за цел да постигне следните резултати:

- създаване на интегрирана туристическа оферта въз основа на културния, природен и кулинарен потенциал на Долината на Висла и въз основа на привлекателността на градовете разположен по протежението на река Висла;
- мотивация и интеграция на местните заинтересовани страни към участва в създаването на туристически пакети;
- създаване на местна марка въз основа на местните продукти, които ще бъдат част от туристическото предложение;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

- стимулиране на създаването на работни места в туризма и преработвателната индустрия.

Дейностите по проекта са разделени на три групи:

I. Подготвителната фаза (от февруари до април 2016 г.) включва предварителна идентификация на регионалния потенциал, организиране на информационни срещи, подбор и набиране на участници в областите Добжинска и Коцев.

II. Фазата на изпълнение (от май до юли 2016 г.) се състои от организиране на серия от четири еднодневни тематични семинари на тема „Четири сезона през долината на Висла“. Това включва:

- Работни групи от 12-15 души, ръководени от тематични експерти, с акцент върху развитието на туризма и кулинарното наследство;
- Идентифициране на нуждите и услугите за развитието на различни форми на туристически атракции;
- Избор на услуги и продукти, които да се изработят като туристически пакети.

III. Последната фаза (от юли до септември 2016 г.) включва следните дейности:

- Организиране от експерти по проекта на две пилотни пътувания в районите на Добжинска и Долна Висла за преоткриване на природното и кулинарното им наследство;
- Организиране на две двудневни учебни посещения „Проучване на вкуса на района на Добжинска“ и „Проучване на вкуса на долината на река Висла – между мостовете“. В 2-те посещения са участвали представители от туристическата индустрия, журналисти и блогъри, които на място са открили и проверили туристическата оферта, изготвена по проекта за двете целеви области;

- Представяне на туристическите пакети и продукти от долината на Висла на събитието на открито „Niech Cię Zakole“. По време на събитието са връчени 10 награди,

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

включително наградата „Кулинарен кавалер“ и „Кавалер на местния туризъм и местната кулинарна марка - Niech Cię Zakole“;

- Изготвената туристическа оферта е промотирана чрез интервюта в местни медии, Facebook и чрез Полската селска мрежа, активно село и уебсайтовете на партньорите по проекта.

Основните резултати от изпълнението на проекта са:

1. Създаването на първата туристическа продуктова мрежа, която популяризира селската долина на Висла в Куявско – Поморские регион от туристическа и кулинарна перспектива;

2. Ангажиране на 10 различни заинтересовани страни. Единият от тях е номиниран за „Кулинарен кавалер“ и „Кавалер на местния туризъм и местната кулинарна марка - Niech Cię Zakole“;

3. Разработени са 6 туристически пакета, като екскурзии до Долината на Висла и района на Добжинска и всеки един от тях с конкретно име:

- a. „Гостоприемство при жителите на 6 района от Добжински – двудневно посещение;
- b. „Туризъм в района на река Долна Висла“ – двудневна екскурзия и участие в културни и кулинарни събития;
- c. „Проучване на вкусовете на долината на река Висла – между мостовете“ – едnodневна екскурзия за откриване на регионални храни, с различни възможности за настаняване;
- d. „Обиколка – вкусовете на Меноните“, екскурзия до четири села Гручно, Христково, Тополно и Лушково пеша, с колело или кола;
- e. С „Гзина проучване на долината на река Висла“, агротуристически пакет;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

f. Между село Коцее и иглолистните гори" – екскурзия за откриване на природното наследство на Косев.

4. Участие на около 100 души в семинари, учебни пътувания и проектни дейности, посветени на информиране, споделяне, усъвършенстване на уменията за разработване на нови подходи към туристическата индустрия;

5. Участие на 14 общини от долината на Висла;

6. Благодарение на проекта е възможно да се види ясно настъпила положителна промяна по отношение на качеството на предлаганите услуги. Туристическото предложение е разработено по интегриран начин, включващ различни хора и предлага иновативни и разнообразни оферти.

Като основен урок от изпълнението на проекта може да се изведе, че успехът му е резултат от следните фактори:

- анализът на потенциала на района и последващите оценки са направени по много точен начин;
- разработена е местна марка, ясно идентифицираща хомогенна зона по отношение на културната и местната идентичност,
- правилната идентификация на участниците в проекта;
- привлекателността на местната марка;
- участието на експерти в областта на туристическата индустрия и създаването на реална оферта, отговаряща на пазарното търсене;
- използването на добри практики, свързани главно с извършени учебни посещения в Елзас, Нормандия и Каталония, където туристическите предложения са въз основа на извличането на печалба от потенциала на местните продукти;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

- широкото популяризиране на инициативата от много ранните етапи се превръщат във важен фактор за мобилизиране голям брой заинтересовани страни;
- интеграцията и усещането за идентификация на участници с местната марка и организация на събитията около него.

Краят на проекта не означава край на инициативата. Например марката на местните продукти изисква разработването на по-широка маркова стратегия и координация между партньорите по проекта и за в бъдеще.

Колоездене заедно, Баранов, Полша

Разговори с жителите в района на МИГ „Стоваршение Врота Великополски“ показват, че в района има много ограничено социално взаимодействие. Хората не се срещат и не се познават. Въпреки факта, че обичат да карат колело, те знаят много малко за своите общности и села, през които са преминавали на велосипеди. В този контекст МИГ решава да организира велосипедни събирания, за да позволи на местните жители да се срещнат повече и да узнават повече за характеристиките на региона си.

Основните цели на проекта са:

- Стимулиране на инициатива отдолу нагоре на жителите в района на МИГ, за да се съберат велосипедисти, които прекарват време заедно и обменят опит;
- Идентифициране и събиране на знания за местните паметници и културното наследство на региона и насърчаване на повече любители на колоезденето да участват във вело похода;
- Насърчаване на интеграцията и укрепването на местната идентичност.

Дейностите по проекта се извършват на няколко етапа:

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

- Подготовката за велосипедния поход започва със среща на организаторите на проекта и представители на колоездачите, за разпределяне на задачи, определяне на правилата на похода, изготвяне на регистрационната форма и планиране на маршрута.
- След срещата е изготвен плакат, предназначен да популяризира събитието.
- Информацията за събитието е публикувана на уебсайта на МИГ, а местната преса публикува информация, както и са били разлепени плакати в селата.
- След това е избрано ръководство на похода, което да представи на участниците културното и природно наследство на региона.
- Офисът на МИГ е определен за получаване на подадените регистрационни формуляри за самия поход. След приключване на регистрацията е проведена среща с всички участващи в изпълнението на проекта, за да се определят и обсъдят детайлите на похода, като например транспорта на участниците до старта.
- Установена е връзка с местната пожарна служба, за да се гарантира, че пожарникарите ще окажат медицинска и техническа помощ по време на събитието.

Постигнати са следните резултати:

- организирани са два велосипедни похода (18 септември 2016 г. и 10 септември 2017 г.);
- около 200 участници са се присъединили;
- промотира се здравословен начин на живот и активен отдих;
- популяризиран е местния туризъм, забележителности и природно наследство;
- насърчена е интеграцията между участниците, комбинация от страст и желание за сътрудничество помежду си;
- развити са междурегионалните отношения.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Предложена е идея за създаване на туристически маршрут, свързващ два съседни окръга. Тази идея на МИГ по-късно е разработена в проекта „Велосипеден маршрут на Южна Великополска“. Като част от реализацията на проекта за сътрудничество между МИГ „Стоваршение Врота Великополски“ и МИГ „Остржешовска“, в районите Кепински и Остржешов е обозначен велосипеден маршрут с дължина 350 км.

Основни уроци от изпълнението на проекта:

Велосипедните походи създават възможност за популяризиране на местните ресурси по нетрадиционен и иновативен начин. Поемането на инициативата на това събитие и включването му за постоянно в календара на събитията създава основата за постоянно сътрудничество с други организации и институции и най-важното с местната общност. Важен фактор за успех на проекта е огромният интерес на местната общност.

Преустройство на изоставени къщи за туристическо настаняване, Грац Австрия

Това е проект за транснационално сътрудничество по ЛИДЕР, представляващ концепция за вторична употреба за изоставени енорийски къщи. Пет местни инициативни групи от Австрия и Германия заедно разработват концепция и маркетингова стратегия за отдаване под наем на тези къщи на туристи.

Енорийските къщи са разположени най-вече в центровете на селата и представляват важно историческо наследство за тях. Въпреки това, много от най-исторически значимите енорийските къщи в селските райони вече не се използват. Липсата на свещеници е огромен проблем и често един свещеник трябва да служи в повече от една църква/енория, така че помещенията на свещениците не се използват във всички енории. В същото време е доста трудно и скъпо за малките местни общности да поддържат тези сгради. За градските райони е лесно да се намерят нови решения за изоставените къщи на техните територии. Селските райони от друга страна трябва модифицират и интегрират повече

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

туризъм в селата и да покажат своето културно – историческо наследство. Съществува тенденция в туризма с мотото „обратно към корените“ и все повече хора имат нужда и се стремят да ходят на места с акцент върху области с висока историческа и културна стойност.

Основните цели на проекта са:

- адаптиране на енорийските къщи, които да се използват за туризъм;
- разработване на програми около тези енорийски къщи, които да привлекат туристи, интересувани се от материалното и нематериалното културно наследство на провинцията;
- получаване на добавена стойност най-вече в структурно слабите райони;
- създаване на нови работни места и стимулиране на икономическата активност.

Дейности по проекта:

Транснационалните проекти за сътрудничество са много трудни за изпълнение и управление и обикновено е необходимо много време – първо да се установи самото сътрудничество, след което да се идентифицират партньорите, да се постигнат добри отношения и да се сключи споразумение между тях и накрая да започне истинската работа.

След установяването на партньорството между първоначално три и по-късно на пет местни инициативни групи МИГ е идентифицирана поне по една пилотна къща. Всяка МИГ идентифицира поне една пилотна къща, за да участва с нея в проекта. Експерти заедно със заинтересованите страни от всеки партньор извършват обучение за адаптирането на сградите за настаняване на туристи и за популяризирането им. Следващата стъпка е разработването на интернет страница като обща платформа за резервации. Това е основен инструмент за маркетинг и позволява на туристите да имат прост и лесен начин да резервират различни места в различни райони.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони“
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ“
Самоков – 2000, ул. „Македония“ № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

Всички партньори по проекта са работещи в туризма, в католически епархии и в протестантски църкви.

Основни резултати:

- установено сътрудничеството между МИГ – партньори по проекта;
- в процеса на изпълнение на проекта още две МИГ са проявили интерес да участват и са включени – разрастване на сътрудничеството;
- енорийските къщи са идентифицирани и е изготвен кратък списък с къщите, които могат да се адаптират за туризъм;
- развита е концепция за туризъм в тези къщи;
- разработена е платформа за резервации – www.himmlisch.urlaeben.com
- извършени са 4 посещения на други МИГ;
- реализирано е едно голямо събитие на всички партньори по проекта.

Основни уроци от изпълнението на проекта:

Транснационалните проекти за сътрудничество се нуждаят от много добро взаимодействие, работа в мрежа и трансфер на знания. Отличното сътрудничество между МИГ „Мариазел – Мюрцтал“, МИГ „Айхсфелд“ и МИГ „Ултен“ имат жизненоважна роля и представляват основа предпоставка за успеха на проекта. Изключително важно е всички заинтересовани страни да са заедно „на борда“ от самото начало на проекта. Това са местните инициативни групи, собствениците на къщи, регионалните управления, туристически сдружения, занаятчии и т.н. Такъв проект се нуждае от много време за подготовка и първоначалната идея трябва да бъде подкрепена от всички партньори. В края на проекта всички са отчели огромно търсене на местата за настаняване на туристи, изградени по него.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони
„Европа инвестира в селските райони”
СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”
Самоков – 2000, ул. „Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

9. Изводи, възможности и насоки възможностите за развитие на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ „Самоков”

За развитието на иновативни туристически услуги и продукти на територията на МИГ и превръщането му в устойчив отрасъл е необходимо да се насочи внимание към изпълнението на следните действия:

- Позициониране и иновации на туристическия продукт

За устойчивото целогодишно развитие на туристическия сектор на територията на МИГ „Самоков” е необходимо туристическия продукт да бъде позициониран спрямо идентифицираните целеви пазари. Необходимо е този продукт да бъде конкурентноспособен спрямо директните конкуренти на територията на страната и страните от Европейския съюз. За да има устойчивост дестинацията е добре да се маркетира като целогодишен пакет от услуги и възможности за туризъм. Необходимо е да се прилагат иновативни практики и подходи за маркетинг и реклама на територията на МИГ „Самоков” като целогодишна туристическа дестинация, както и да се създаде разпознаваема, отличителна и запомняща се туристическа марка.

- За целите на целогодишното привличане на туристи е необходимо да се създаде културно-туристически продукт, в който да бъдат включени всички възможности за културно-исторически посещения. Да се създаде и да се актуализира вече съществуващи архиви с културни и исторически обекти, както и музеи, галерии, арт работилници. Препоръчително е организирането на ежегодни фестивали, празници и форуми в областта на изкуствата и културата, които да привлекат посетители извън зимния туристически сезон. По този начин ще се създадат условия за устойчивост в развитието на туризма на територията на МИГ „Самоков” и ще има възможност за плавно разпределение на посетителите през годината.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

• Възможностите за почивка и рекреация на потребители ще допринесат за целите на развитието на целогодишен туристически продукт. В тази посока е необходимо да се ремонтират или създадат нови паркови пространства с възможности за разходка, велоалеи, плажни и спортни терени, водни площи. Необходимо е създаване на спортна инфраструктура с игрища, кортове и площадки за упражняване на различни видове спорт. В същата посока е препоръчително и изграждане на съоръжения за практикуване на зимните спортове през цялата година и поддържане на тези съоръжения с необходимите технологии. Територията е много подходяща за разработване на туристически продукти и услуги, насочени към хора в неравностойно положение. В това направление голям потенциал има близкото местоположение на МИГ до столицата София. Разработването на този вид туризъм може да привлича и туристи от съседните държави (Сърбия, Гърция и Румъния) като начало, която инициатива в последствие да прерасне и в приемането на туристи и от по-далечни страни.

• Идентифициране на начини за насърчаване на използването на местните продукти и производство в туристическите услуги. Необходимо е организирането на фестивали на местното производство за популяризиране на местните продукти сред посетителите, както и с цел привличане на туристически потоци с интерес в производството на местни храни и др.

• Установяване на работещи връзки и съвместни проекти и дейности с образователни институции – училища и висши учебни заведения за подготовка на кадри за туристическата индустрия. Осъществяване на проекти, в които младите хора ще могат да разработят свои идеи за бъдещето на туризма на територията на МИГ „Самоков”.

• Популяризиране на „зелена“ политика на територията на МИГ „Самоков” и дейности по опазване на околната среда. Осъществяване на проекти в областта на опазването на околната среда, в които да бъдат включени местните жители и гости на града.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

• Създаване на интерактивна платформа за споделяне на мнения, идеи и предложения от страна на жителите и туристите. Предлагане за обсъждане и публикуване на платформата на теми, които касаят развитието на туризма на територията на МИГ „Самоков”.

• Включване на туристически дейности на територията на МИГ „Самоков“, които да се реализират с финансовата подкрепа по подхода BOMP (по мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа инфраструктура“ от стратегията за BOMP и по подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ от подхода BOMP) и които да се основават на опита от другите страни от Европейския съюз, цитирани в настоящото проучване, като напр.:

- създаването на велосипедни маршрути с провеждане на ежегодни вело походи, които да се комбинират с посещение на природни, културни и исторически обекти, придружени с представяне на местни храни и напитки;
- проучването на възможности и създаване на условия за реструктуриране на неизползваеми сгради в такива за предоставяне на туристически услуги – места за настаняване, за промотиране на туризма на територията (постоянни или периодични туристически изложения, прожекции, събития, и др.);
- създаване на условия на територията на МИГ „Самоков“ да се провежда международно туристическо изложение (в специално изградена за това база – като възможност и след преустройство на изоставени сгради съгласно предишната препоръка) с представяне на възможности за различни видове туризъм – ски туризмът като емблема на територията може да се използва като „ракета носител“ за разпознаване на събитието и привличане на други участници - на събитието да се представят различни видове туризъм като природен, селски, спортен, селски, културен, исторически и т.н.;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони

„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ МИГ „САМОКОВ”

Самоков – 2000, ул. ”Македония” № 34 , e-mail: mig_samokov@abv.bg

- създаване на туристически маршрут на територията на МИГ „Самоков“, който преминава през емблематични природни места, села, културни и исторически обекти и предоставя възможност за спорт, запознаване с местните исторически, културни и кулинарни характеристики. Описване и популяризиране на маршрута посредством местни и национални медии, изготвяне на печатни материали (брошури, книга, карта), изготвяне на интернет сайт на маршрута. Възможно е и разделянето на маршрута на различни под-маршрути в зависимост от посещаваните обекти – природни, исторически, културни и др.